SCIENCE PROBLEMS.UZ

ISSN 2181-1342

Actual problems of social and humanitarian sciences
Актуальные проблемы социальных и гуманитарных наук

Ijtimoiy-gumanitar fanlarning dolzarb muammolari

3/S-son (4-jild)
2024

SCIENCE
PROBLEMS.UZ

ISSN: 2181-1342 (Online)
Сайт: https://scienceproblems.uz
DOI: 10.47390/SPR1342V4SI3Y2024

SCIENCEPROBLEMS.UZ

ИЖТИМОИЙ-ГУМАНИТАР ФАНЛАРНИНГ ДОЛЗАРБ МУАММОЛАРИ

№ S/3(4) - 2024

АКТУАЛЬНЫЕ ПРОБЛЕМЫ СОЦИАЛЬНО-ГУМАНИТАРНЫХ НАУК

ACTUAL PROBLEMS OF HUMANITIES AND SOCIAL SCIENCES

ТОШКЕНТ-2024

БОШ МУҲАРРИР:

Исанова Феруза Тулқиновна

ТАҲРИР ҲАЙЪАТИ:

07.00.00-ТАРИХ ФАНЛАРИ:

Юлдашев Анвар Эргашевич – тарих фанлари доктори, сиёсий фанлар номзоди, профессор, Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Давлат бошқаруви академияси;

Мавланов Уктам Махмасабирович – тарих фанлари доктори, профессор, Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Давлат бошқаруви академияси;

Хазраткулов Аброр – тарих фанлари доктори, доцент, Ўзбекистон давлат жаҳон тиллари университети.

Турсунов Равшан Нормуратович – тарих фанлари доктори, Ўзбекистон Миллий Университети;

Холикулов Ахмаджон Боймахамматович – тарих фанлари доктори, Ўзбекистон Миллий Университети;

Габриэльян Софья Ивановна – тарих фанлари доктори, доцент, Ўзбекистон Миллий Университети.

08.00.00-ИҚТИСОДИЁТ ФАНЛАРИ:

Карлибаева Рая Хожабаевна – иқтисодиёт фанлари доктори, профессор, Тошкент давлат иқтисодиёт университети;

Насирходжаева Дилафруз Сабитхановна – иқтисодиёт фанлари доктори, профессор, Тошкент давлат иқтисодиёт университети;

Остонокулов Азамат Абдукаримович – иқтисодиёт фанлари доктори, профессор, Тошкент молия институти;

Арабов Нурали Уралович – иқтисодиёт фанлари доктори, профессор, Самарқанд давлат университети;

Худойқулов Садирдин Каримович – иқтисодиёт фанлари доктори, доцент, Тошкент давлат иқтисодиёт университети;

Азизов Шерзод Ўктамович – иқтисодиёт фанлари доктори, доцент, Ўзбекистон Республикаси Божхона институти;

Хожаев Азизхон Саидалохонович – иқтисодиёт фанлари доктори, доцент, Фарғона политехника институти

Холов Актам Хатамович – иқтисодиёт фанлари бўйича фалсафа доктори (PhD), доцент, Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Давлат бошқаруви академияси;

Шадиева Дилдора Хамидовна – иқтисодиёт фанлари бўйича фалсафа доктори (PhD), доцент в.б, Тошкент молия институти;

Шакаров Қулмат Аширович – иқтисодиёт фанлари номзоди, доцент, Тошкент ахборот технологиялари университети

09.00.00-ФАЛСАФА ФАНЛАРИ:

Ҳакимов Назар Ҳакимович – фалсафа фанлари доктори, профессор, Тошкент давлат иқтисодиёт университети;

Яхшиликов Жўрабой – фалсафа фанлари доктори, профессор, Самарқанд давлат университети;

Ғайбуллаев Отабек Мухаммадиевич – фалсафа фанлари доктори, профессор, Самарқанд давлат чет тиллар институти;

Саидова Камола Усканбаевна – фалсафа фанлари доктори, “Tashkent International University of Education” халқаро университети;

Ҳошимхонов Мўмин – фалсафа фанлари доктори, доцент, Жиззах педагогика институти;

Ўроқова Ойсулув Жамолиддиновна – фалсафа фанлари доктори, доцент, Андижон давлат тиббиёт институти, Ижтимоий-гуманитар фанлар кафедраси мудири;

Носирходжаева Гулнора Абдукаххаровна – фалсафа фанлари номзоди, доцент, Тошкент давлат юридик университети;

Турдиев Бехруз Собирович – фалсафа фанлари бўйича фалсафа доктори (PhD), доцент, Бухоро давлат университети.

10.00.00-ФИЛОЛОГИЯ ФАНЛАРИ:

Ахмедов Ойбек Сапорбаевич – филология фанлари доктори, профессор, Ўзбекистон давлат жаҳон тиллари университети;

Кўчимов Шухрат Норқизилович – филология фанлари доктори, доцент, Тошкент давлат юридик университети;

Ҳасанов Шавкат Аҳадович – филология фанлари доктори, профессор, Самарқанд давлат университети;

Бахронова Дилрабо Келдиёровна – филология фанлари доктори, профессор, Ўзбекистон давлат жаҳон тиллари университети;

Мирсанов Ғайбулло Қулмуродович – филология фанлари доктори, профессор, Самарқанд давлат чет тиллар институти;

Салахутдинова Мушарраф Исамутдиновна – филология фанлари номзоди, доцент, Самарқанд давлат университети;

Кучкаров Рахман Урманович – филология фанлари номзоди, доцент в/б, Тошкент давлат юридик университети;

Юнусов Мансур Абдуллаевич – филология фанлари номзоди, Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Давлат бошқаруви академияси;

Саидов Улугбек Арипович – филология фанлари номзоди, доцент, Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Давлат бошқаруви академияси.

12.00.00-ЮРИДИК ФАНЛАР:

Ахмедшаева Мавлюда Ахатовна – юридик фанлар доктори, профессор, Тошкент давлат юридик университети;

Мухитдинова Фирюза Абдурашидовна – юридик фанлар доктори, профессор, Тошкент давлат юридик университети;

Эсанова Замира Нормуротовна – юридик фанлар доктори, профессор, Ўзбекистон Республикасида хизмат кўрсатган юрист, Тошкент давлат юридик университети;

Ҳамроқулов Баҳодир Мамашарифович – юридик фанлар доктори, профессор в.б., Жаҳон иқтисодиёти ва дипломатия университети;

Зулфиқоров Шерзод Хуррамович – юридик фанлар доктори, профессор, Ўзбекистон Республикаси Жамоат хавфсизлиги университети;

Хайитов Хушвақт Сапарбаевич – юридик фанлар доктори, профессор, Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Давлат бошқаруви академияси;

Асадов Шавкат Ғайбуллаевич – юридик фанлар доктори, доцент, Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Давлат бошқаруви академияси;

Утемуратов Махмут Ажимуратович – юридик фанлар номзоди, профессор, Тошкент давлат юридик университети;

Сайдуллаев Шахзод Алиханович – юридик фанлар номзоди, профессор, Тошкент давлат юридик университети;

Ҳакимов Комил Бахтиярович – юридик фанлар доктори, доцент, Тошкент давлат юридик университети;

Юсупов Сардорбек Баходирович – юридик фанлар доктори, доцент, Тошкент давлат юридик университети;

Амиров Зафар Актамович – юридик фанлар бўйича фалсафа доктори (PhD), Ўзбекистон Республикаси Судьялар олий кенгаши ҳузуридаги Судьялар олий мактаби;

Жўраев Шерзод Юлдашевич – юридик фанлар номзоди, доцент, Тошкент давлат юридик университети;

Бабаджанов Атабек Давронбекович – юридик фанлар номзоди, доцент, Тошкент давлат юридик университети;

Раҳматов Элёр Жумабоевич - юридик фанлар номзоди, Тошкент давлат юридик университети;

13.00.00-ПЕДАГОГИКА ФАНЛАРИ:

Хашимова Дильдархон Уринбоевна – педагогика фанлари доктори, профессор, Тошкент давлат юридик университети;

Ибрагимова Гулнора Хавазматовна – педагогика фанлари доктори, профессор, Тошкент давлат иқтисодиёт университети;

Закирова Феруза Махмудовна – педагогика фанлари доктори, Тошкент ахборот технологиялари университети ҳузуридаги педагогик кадрларни қайта тайёрлаш ва уларнинг малакасини ошириш тармоқ маркази;

Каюмова Насиба Ашуровна – педагогика фанлари доктори, профессор, Қарши давлат университети;

Тайланова Шохида Зайниевна – педагогика фанлари доктори, доцент;

Жуманиёзова Муҳайё Тожиевна – педагогика фанлари доктори, доцент, Ўзбекистон давлат жаҳон тиллари университети;

Ибрахимов Санжар Урунбаевич – педагогика фанлари доктори, Иқтисодиёт ва педагогика университети;

Жавлиева Шахноза Баходировна – педагогика фанлари бўйича фалсафа доктори (PhD), Самарқанд давлат университети;

Бобомуротова Латофат Элмуродовна - педагогика фанлари бўйича фалсафа доктори (PhD), Самарқанд давлат университети.

19.00.00-ПСИХОЛОГИЯ ФАНЛАРИ:

Каримова Васила Маманосировна – психология фанлари доктори, профессор, Низомий номидаги Тошкент давлат педагогика университети;

Ҳайитов Ойбек Эшбоевич – Жисмоний тарбия ва спорт бўйича мутахассисларни қайта тайёрлаш ва малакасини ошириш институти, психология фанлари доктори, профессор

Умарова Навбаҳор Шокировна – психология фанлари доктори, доцент, Низомий номидаги Тошкент давлат педагогика университети, Амалий психологияси кафедраси мудири;

Атабаева Наргис Батировна – психология фанлари доктори, доцент, Низомий номидаги Тошкент давлат педагогика университети;

Шамшетова Анжим Карамаддиновна – психология фанлари доктори, доцент, Ўзбекистон давлат жаҳон тиллари университети;

Қодиров Обид Сафарович – психология фанлари доктори (PhD), Самарканд вилоят ИИБ Тиббиёт бўлими психологик хизмат бошлиғи.

Содиқова Шоҳида Мархабоевна – социология фанлари доктори, профессор, Ўзбекистон халқаро ислом академияси.

22.00.00-СОЦИОЛОГИЯ ФАНЛАРИ:

Латипова Нодира Мухтаржановна – социология фанлари доктори, профессор, Ўзбекистон миллий университети кафедра мудири;

Сеитов Азамат Пўлатович – социология фанлари доктори, профессор, Ўзбекистон миллий университети;

23.00.00-СИЁСИЙ ФАНЛАР

Назаров Насриддин Атақулович –сиёсий фанлар доктори, фалсафа фанлари доктори, профессор, Тошкент архитектура қурилиш институти;

Бўтаев Усмонжон Хайруллаевич –сиёсий фанлар доктори, доцент, Ўзбекистон миллий университети кафедра мудири.

ОАК Рўйхати

Мазкур журнал Вазирлар Маҳкамаси ҳузуридаги Олий аттестация комиссияси Раёсатининг 2022 йил 30 ноябрдаги 327/5-сон қарори билан тарих, иқтисодиёт, фалсафа, филология, юридик ва педагогика фанлари бўйича илмий даражалар бўйича диссертациялар асосий натижаларини чоп этиш тавсия этилган илмий нашрлар рўйхатига киритилган.

Ижтимоий-гуманитар фанларнинг долзарб муаммолари” электрон журнали 2020 йил 6 август куни 1368-сонли гувоҳнома билан давлат рўйхатига олинган.

Муассис: “SCIENCEPROBLEMS TEAM” масъулияти чекланган жамияти

Таҳририят манзили:

100070. Тошкент шаҳри, Яккасарой тумани, Кичик Бешёғоч кўчаси, 70/10-уй. Электрон манзил: scienceproblems.uz@gmail.com

Боғланиш учун телефонлар:

(99) 602-09-84 (telegram).

IJTIMOIY-GUMANITAR FANLARNING
DOLZARB MUAMMOLARI
4-jild, 3-maxsus son (May, 2024). -430 bet.

MUNDARIJA

07.00.00 – TARIX FANLARI

Tillaxodjayeva Hurshida Djumavayevna
TURKISTONDA OILA VA NIKOH MUNOSABATLARINUNG O'ZIGA XOS JIHATLARI VA ROSSIYA IMPERIYASI BOSQINIDAN KEYIN MINTAQADA YUZ BERGAN DEMOGRAFIK JARAYONLAR 16-24

A'zamova Mahliyo Panji qizi
ARIYANAM VAYJA GEOGRAFIK NOM TARIXI 25-29

Xo'jageldiyev Ibodulla Mamaradjab o`g`li
DEMOGRAFIK XAVF XATARNI PAYDO QILADIGAN SHART – SHAROIT VA OMILLAR 30-34

Norboyev Sarvar Qahramon o'g'li
SUG'D TARIXIY GEOGRAFIYASIGA DOIR MULOHAZALAR (AHAMONIYLAR DAVRI MISOLIDA) 35-39

Boboqulov Oxunjon Axmat o'g'li
O'ZBEKISTON SSR NING AFRIKA DAVLATLARI BILAN ILMIY-TEXNIKAVIY HAMKORLIGI 40-44

Салаев Ихтиёр Бахтиёрович
ХОРАЗМ ИМОРАТСОЗЛИГИДА ҒИШТНИНГ ТАЙЁРЛАНИШ УСУЛЛАРИ 45-49

Бабажанова Дилрабо Ражаповна
"ЁДГОРГА ЕТИШИНГ!" 50-56

Тўйчибоев Баходир Босимович, Абдуматов Алишер Ахматкулович
АКАДЕМИК АБДУЛАҲАД МУҲАММАДЖОНОВ ФАОЛИЯТИДА МИЛЛИЙ ЎЗЛИКНИ АНГЛАШ МАСАЛАСИ 57-61

Atavullayeva Shaxlo Musoyevna
YANGI O'ZBEKISTON TARAQQIYOTIDA OMMAVIY AXBOROT VOSITALARINING ROLI........ 62-66

Xolliyev Azizbek Go'zalovich
ROSSIYA TASHQI IQTISODIY ALOQALARINING MOLIYAVIY JIHATLARI (XIX ASRNING OXIRGI CHORAGI - XX ASR BOSHI) 67-73

08.00.00 – IQTISODIYOT FANLARI

To'ychiyev Elnurjon Kosim o'g'li
RIVOJLANAYOTGAN MAMLAKATLARDA MOLIYAVIY XIZMATLARDAN FOYDALANISH IMKONIYATLARI: MIKROMOLIYALASHTIRISH, FINTECH VA INNOVATSION MOLIYAVIY MAHSULOTLARNING ROLINI OSHIRISH 74-79

Зарипов Хуршид Закир ўғли
ХОРАЗМ ВИЛОЯТИДА ИНСОН КАПИТАЛИНИНГ РИВОЖЛАНИШИ ВА УНДАН САМАРАЛИ ФОЙДАЛАНИШ ДАРАЖАСИНИ БАҲОЛАШ ЙЎЛЛАРИ 80-86

Pazildinov Muxiddin Maxammadin oʻgʻli
OʻZBEKISTONDA ELEKTRON TIJORATNING RIVOJLANISH TENDENSIYALARI 87-100

Aytiyeva Sevara Allaberdiyevna
OʻZBEKISTONDA KICHIK TADBIRKORLIK SUBʼEKTLARI TOMONIDAN YUK TASHISH XIZMATI KOʻRSATISHNING TASHKILIY-IQTISODIY ASOSLARINI TAKOMILLASHTIRISH 101-104

Isayev Atabek Djurabayevich
MONETAR REJIMLARINING TURLARI VA O'ZBEKISTONNING INFLYATSION TARGETLASHGA O'TISHI 105-112

Алиева Надирахон Абдумаликовна
ИПАКЧИЛИК КОРХОНАЛАРНИНГ ИННОВАЦИОН ФАОЛИЯТИНИ БОШҚАРИШ ЖАРАЁНИНИ РИВОЖЛАНТИРИШ ИМКОНИЯТЛАРИ 113-120

Ruziyev Zafar Ikramovich
KAPITAL BOZORI INFRATUZILMASINI RIVOJLANTIRISH YOʻLLARI 121-127

Azizkulov Bakhtiyar, Saifullayev Sanjarbek
RAQAMLI IQTISODIYOT SHAROITIDA DAVLATNING MOLIYAVIY – INVESTITSION SIYOSATI VA QABUL QILINGAN IQTISODIY ISLOHOTLAR 128-134

09.00.00 – FALSAFA FANLARI

Sultonova Shakhnoza
JADIDCHILIK HARAKATINING MILLIY TARBIYANI YUKSALTIRISHDAGI ROLI 135-140

Razzoqova Shohsanam
MARKAZIY OSIYO DINLARI 141-147

Ziyotova Adolat Ergashevna, Mamaraximov Kahramon Xaltuxtashevich
YANGI OʼZBEKISTON YOSHLARINI MAFKURAVIY TAHDIDLARDAN ASRASHNING MAʼNAVIY-MAʼRIFIY ASOSLARI 148-154

10.00.00 – FILOLOGIYA FANLARI

Кўчимов Шуҳрат Норқизилович
ЎЗБЕКИСТОНДА ДАВЛАТ ТИЛИ РИВОЖИНИНГ МУҲИМ МАСАЛАЛАРИ 155-158

Рузиева Ситора Асроровна
РОЛЬ КОНЦЕПТА «СЕМЬЯ» В ЛИНГВОКУЛЬТУРАХ ЗАПАДА И ВОСТОКА 159-163

Мирсагатова Покиза Авазбек қизи
ОБРАЗЛИ ФРАЗЕОЛОГИК БИРЛИКЛАРНИ ТАРЖИМА ҚИЛИШДАГИ МУАММОЛАР 164-170

Jurayeva Shalolaxon Xusanboyevna
MUALLIF NUTQI VA DIALOGIK NUTQ SHAKLLARINING TARIXIY ROMANLARDAGI FUNKSIYASI 171-175

Ruzibayeva Aziza Kahramanovna
J. BAYRON VA M. LERMONTOV SHEʼRLARINING QISYOSLI TAHLILI 176-179

Jovboʻriyeva Saodat Oʻktamovna
INGLIZ TILIDA PSIXOLOGIK TERMINLARNING YASALISH USULLARI TAHLILI 180-184

Qulmamatova Muattar Otabek qizi
"BOYLIK" KONSEPTINING LINGVOKULTUROLOGIK TAHLILI 185-191

Sanakulov Zayniddin
ONOMASTIKADA ONIMIZATSIYA VA APELLYATIVIZATSIYANING LINGVISTIK XUSUSIYATLARI 192-197

Saakyan Roza Yurevna, *Jalilova Lola Jalilovna*
TEODOR DRAYZERNING "BAXTIQARO KERRI" ROMANIDA PSIXOLOGIYA VA AXLOQ PRIZMASI ORQALI ISTAKNING ISTEHZOSINI O'RGANISH 198-205

Xudoyberdieva Oyjamol Muzaffarovna
OʻZBEK VA INGLIZ TILLARIDA «RAQS» TERMINOLOGIYASINING LINGVISTIK XUSUSIYATLARI 206-211

Soatmurodova Shoxista Zafar qizi
OʻZBEK TILIDA ATTORLIK LEKSIKASINING MAVZUVIY GURUHLARI 212-217

Tadjieva Mastura Fayzullaevna
BASIS OF SIMILE IN METAPHORICAL MODELS WITH THE CONCEPT "LOVE" IN ENGLISH AND UZBEK 218-222

Imamova Gulrux
JIN RIZNING "WIDE SARGASSO SEA" ASARIDA INTERTEKSTUALLIK 223-229

Nazarov Sardor Shomurodovich
INGLIZ VA OʻZBEK TILLARIDA SOʻZ BIRIKMALARINING SINTAKTIK MUNOSABATLARI 230-234

Atamurodova Feruza Tashmurotovna
JON GOLSUORSINING "FORSAYTLAR HAQIDA SAGA" ASARINING EPIK TURKUMGA XOS XUSUSIYATLARI 235-239

Iskandarov Bahrom
MARTIN IDEN ASARINING JEK LONDON HAYOTIDAGI AKSI 240-243

Mustafoqulov Roʻziqul Boynazarovich
ERTAKLARDA AN'ANAVIY TASVIRLAR 244-251

Kuvonov Zarifjon Maxsiddin o'g'li
NEMIS TILIDAGI QORA VA OQ RANG KOMPONENTLI FRAZEOLOGIZMLARNING O'ZBEK TILIGA BERILISHI VA ULARNING SEMANTIK TADQIQI 252-256

Djabbarova Shoira Boltaevna
MUQOBILSIZ LEKSIKANING TARJIMA MUAMMOSI: LINGVOMADANIY TAHLIL 257-260

Haydarova Kamola Davranovna
TURLI TIZIMLI TILLARDA OLMA LEKSEMASINING QIYOSIY-CHOGʻISHTIRMA TAHLILI 261-264

Bektemirov Zohid Nodirovich
HOZIRGI ZAMON NEMIS TILIDA ILOVALI ELEMENTLARNING LINGVOPRAGMATIK XUSUSIYATLARI 265-269

Murtazaeva Xadicha Nuriddinovna
TERMINOLOGIYA TADQIQOT OBYEKTI SIFATIDA 270-273

Xudoynazarova O'g'lonoy Allamurodovna
DINIY BARQAROR BIRLIKLARNING SEMANTIK XUSUSIYATLARI 274-277

Bazarova Ziyoda Eshbaevna
ZAMONAVIY LINGVISTIK TADQIQOTLARDA BADIIY MATN MUALLIFI OBRAZINING O'RGANILISHI 278-282

Abdulvohidova Nafisa Serobjon qizi
AVIATSIYAGA OID TERMINLARNING LEKSIKOGRAFIK XUSUSIYATLARI (INGLIZ VA O'ZBEK TILLARI MISOLIDA) 283-286

Sultonqulova Feruza Bobonazarovna
AN'ANAVIY TOSH OBRAZINING TALQINLARI XUSUSIDA 287-291

Abduganiyeva Djamilya Rustamovna, Malik Hodjaev
KETMA-KET TARJIMADA KOGNITIV YONADSHUVI VA ESLAB QOLISH USULLARI......... 292-296

Amanbaeva Dilsora
«BURCH» KONSEPTINING ETNIK, MILLIY-MADANIY TALQINI.. 297-300

12.00.00 – YURIDIK FANLAR

Abdullayeva Sabohat Asatullo qizi
BLOKCHEYN KRIMINALISTIKASI: MARKAZSIZLASHTIRISH DAVRIDA KIBER JINOYATLARNI TERGOV QILISHDA ZAMONAVIY YONDASHUV 301-308

Mirzakarimova Dilafruz Danyorovna
KIBERXAVFSIZLIK VA KIBERMAKONDA YURISDIKSIYA CHEGARALARINI BELGILASHNING ILMIY NAZARIY MASALALARI 309-315

Raxmatova Xonzodabegim Utkir qizi
KIBER HUQUQ SOHASIDAGI YURISDIKSIYA VA XALQARO HAMKORLIKNING NAZARIY-HUQUQIY ASOSLARI 316-323

G'ulomov Shohruh Islomjon o'g'li
METAVERSE PLATFORMALARIDA SHAXSIY MA'LUMOTLAR VA MAXFIYLIK MASALALARI 324-330

Baxromova Laylo Rayim kizi
O'ZBEKISTON RESPUBLIKASIDA SAYLOV TIZIMINING O'ZIGA XOS XUSUSIYATLARI 331-336

13.00.00 – PEDAGOGIKA FANLARI

Сафарова Замира Михлиевна
ФОРМИРОВАНИЕ ЛИНГВОКУЛЬТУРНОЙ КОМПЕТЕНЦИИ У УЧАЩИХСЯ 10-11-Х КЛАССОВ СРЕДСТВАМИ НАЦИОНАЛЬНО-ПРЕЦЕДЕНТНЫХ ТЕКСТОВ 337-342

Нурманов Абдиназар Ташбаевич, Каримов Мусулмонкул Бахриддинович
ПРАКТИЧЕСКИЕ АСПЕКТЫ ПОДГОТОВКИ БУДУЩЕГО УЧИТЕЛЯ РУССКОГО ЯЗЫКА К ТЕХНОЛОГИИ И ТЕХНИКЕ ЭФФЕКТИВНОГО ОБЩЕНИЯ 343-347

Abdullayev Dilshod Xamidullo o'g'li
BOLALARDA EGILUVCHANLIK VA CHAQQONLIK SIFATLARINI RIVOJLANTIRISH......... 348-352

Xayritdinov Otabek Murotjon o'g'li
MADANIY ANTROPOLOGIYANING GUMANITAR FANLAR INTEGRATORI SIFATIDAGI

O'RNI 353-357

Kalmenov Jalg'asbay Sarsenbaevich, Ibadullaeva Zamira Kuanishovna
MUSIQA FANI DARSIDA PEDAGOGIK METOD VA KASBIY MAHORATI 358-361

Bekchanova Nilufar Boltaboyevna
TABIIY FANLARNI O'QITISHDA TALABALARNING IJODIY QOBILIYATLARINI RIVOJLANTIRISHGA YORDAM BERUVCHI OMILLAR 362-367

Ibragimova Dildora
MAXSUS MAQSADLARDA INGLIZ TILINI O'RGANISH VA O'RGATISH JARAYONIDA TEXNIKA OLIY O'QUV YURTLARI O'QITUVCHILARINING PEDAGOGIK KOMPETENTSIYASINI RIVOJLANTIRISH 368-371

Kamalova Dilnavoz Ixtiyorovna
FIZIKA VA ASTRONOMIYA FANLARINI O'QITISHDA – EKSKURSIYANING O'RNI 372-377

Soyibnazarov Abbosjon Ikromjonovich
FIZIKA FANIDAN MASALALAR YECHISHDA SIMULYATOR DASTURLARIDAN FOYDALANISH 378-383

Хисматова Халиса Фаитовна
ВИКТОРИНА ПО КОЛЛОИДНОЙ ХИМИИ: РАЗВИВАЕМ ЛОГИЧЕСКОЕ МЫШЛЕНИЕ СТУДЕНТОВ 384-389

Toshboyeva Barnoxon
BOSHLANG'ICH SINF O'QUVCHILARIGA CHET TILLARI O'QITISHNING PSIXOLOGIK-METODOLOGIK KONTSEPTSIYASI 390-393

Shirnazarova Zamira Allaberdiyevna
MADANIYATLARARO MULOQOT KOMPETENSIYASINING LINGVODIDAKTIK AHAMIYATI 394-399

Уралова Нурхон Махадовна
ШАХСГА ЙЎНАЛТИРИЛГАН ТАЪЛИМ АСОСИДА МАКТАБГАЧА ТАЪЛИМ ТАШКИЛОТЛАРИДА ТАЪЛИМ-ТАРБИЯ ЖАРАЁНИНИ АМАЛГА ОШИРИШ 400-404

Бердиева Ойгул Бекмуратовна
НОЕВКЛИД ГЕОМЕТРИЯЛАР ЭЛЕМЕНТЛАРИ ЁРДАМИДА МАТЕМАТИКА ЎҚИТУВЧИЛАРИНИ КАСБИЙ МЕТОДИК ТАЙЁРЛАШ 405-411

Choriqulov Rustamjon Ibodullo o'g'li
TALABALARDA MUSTAQIL TALIM KO'NIKMALARINI O'ZLASHTIRISHDA RAQAMLI TEXNOLOGIYALARDAN FOYDALANISHNING ZAMONAVIY KO'RINISHI 412-416

Beknayeva Shaxnoza Vladimirovna
MAKTABGACHA TA'LIM TASHKILOTLARIDA INSON RESURSLARINI BOSHQARISHDA INNOVATSION JARAYONLAR 417-423

Бурхиев Олимжон Бобоевич
СИСТЕМА ПРИМЕНЕНИЯ ИНФОРМАЦИОННЫХ ТЕХНОЛОГИЙ КАК СРЕДСТВО ПОВЫШЕНИЯ КАЧЕСТВА ОБРАЗОВАНИЯ В ВУЗЕ 424-429

ACTUAL PROBLEMS OF HUMANITIES
AND SOCIAL SCIENCES
Volume 4, Special Issue 3 (may, 2024). -430 p.

CONTENTS

07.00.00 – HISTORICAL SCIENCES

Tillakhodjayeva Hurshida Djumavayevna
FEATURES OF FAMILY AND MARRIAGE RELATIONS IN TURKESTAN AND DEMOGRAPHIC PROCESSES IN THE REGION AFTER THE INVASION OF THE RUSSIAN EMPIRE 16-24

A'zamova Mahliyo Panji kizi
HISTORY OF ARIYANAM VAYJA GEOGRAPHICAL NAME 25-29

Khojageldiyev Ibodulla Mamaradjab ogli
DEMOGRAPHIC PERIL CAUSES DANGER CONDITION - CONDITIONS AND FACTORS 30-34

Norboyev Sarvar Kaxramon ugli
REMARKS ON THE HISTORICAL GEOGRAPHY OF SUGDH (IN THE CASE OF THE ACHAEMENID ERA) 35-39

Babakulov Okhunjon Akhmat ogli
SCIENTIFIC-TECHNICAL COOPERATION OF THE UZBEKISTAN SSR WITH AFRICAN COUNTRIES 40-44

Salaev Ikhtiyor Bakhtiyorovich
METHODS OF MAKING BRICKS IN KHOREZM ARCHITECTURE 45-49

Babajanova Dilrabo Rajapovna
"FOLLOW TO YADGAR!" 50-56

Tuychiboev Bakhodir Bosimovich, Abdumatov Alisher Akhmatkulovich
THE ISSUE OF UNDERSTANDING NATIONAL IDENTITY IN THE ACTIVITY OF ACADEMIC ABDULAHAD MUHAMMADJONOV 57-61

Atavullayeva Shakhlo Musayevna
THE ROLE OF THE MEDIA IN THE DEVELOPMENT OF THE NEW UZBEKISTAN 62-66

Kholliev Azizbek Guzalovich
FINANCIAL ASPECTS OF RUSSIA'S EXTERNAL ECONOMIC LINKS (LAST QUARTER OF THE 19th CENTURY - BEGINNING OF THE 20th CENTURY) 67-73

08.00.00 – ECONOMIC SCIENCES

Tuychiyev Elnurjon Kosimovich
OPPORTUNITIES TO USE FINANCIAL SERVICES IN DEVELOPING COUNTRIES: ENHANCING THE ROLE OF MICROFINANCE, FINTECH AND INNOVATIVE FINANCIAL PRODUCTS 74-79

Zaripov Khurshid Zakir ogli
WAYS TO ASSESS THE DEVELOPMENT OF HUMAN CAPITAL AND THE LEVEL OF EFFECTIVE USE OF IT IN KHORAZM REGION 80-86

Pazildinov Mukhiddin Makhammedin ogli
DEVELOPMENT TENDENCIES OF ELECTRONIC COMMERCE IN UZBEKISTAN 87-100

Aytiyeva Sevara Allaberdiyevna
IMPROVEMENT OF THE ORGANIZATIONAL AND ECONOMIC FUNDAMENTALS OF THE PROVISION OF CARGO TRANSPORTATION SERVICES BY SMALL BUSINESS SUBJECTS IN UZBEKISTAN 101-104

Isaev Atabek Djurabayevich
TYPES OF MONETARY REGIMES AND UZBEKISTAN'S TRANSITION TO INFLATION TARGETING 105-112

Alieva Nadirakhan Abdumalikovna
OPPORTUNITIES FOR DEVELOPING THE MANAGEMENT PROCESS OF INNOVATION ACTIVITIES IN SERIKING ENTERPRISES 113-120

Ruziev Zafar Ikramovich
WAYS TO DEVELOP CAPITAL MARKET INFRASTRUCTURE 121-127

Azizkulov Bakhtiyar, Saifullayev Sanjarbek
STATE FINANCIAL - INVESTMENT POLICY AND ACCEPTED ECONOMIC REFORMS IN THE DIGITAL ECONOMY 128-134

09.00.00 – PHILOSOPHICAL SCIENCES

Sultonova Shakhnoza
THE ROLE OF THE JADIDISM MOVEMENT IN PROMOTING NATIONAL EDUCATION 135-140

Razzakova Shahsanam
THE RELIGIONS OF CENTRAL ASIA 141-147

Ziyotova Adolat Ergashevna, Mamarakhimov Khakhramon Khaltukhtashevich
THE SPIRITUAL AND EDUCATIONAL BASIS OF PROTECTING YOUNG PEOPLE OF NEW UZBEKISTAN FROM IDEOLOGICAL THREAT 148-154

10.00.00 – PHILOLOGICAL SCIENCES

Kuchimov Shukhrat Norkizilovich
IMPORTANT ISSUES OF STATE LANGUAGE DEVELOPMENT IN UZBEKISTAN 155-158

Ruzieva Sitora Asrorovna
THE ROLE OF THE CONCEPT “FAMILY” IN THE LINGUOCULTURES OF THE WEST AND EAST 159-163

Mirsagatova Pokiza Avazbek kizi
DIFFICULTIES IN TRANSLATING FIGURATIVE PHRASEOLOGICAL UNITS 164-170

Jurayeva Shalolakhan Khusanboyevna
THE FUNCTION OF THE AUTHOR’S SPEECH AND DIALOGICAL FORMS OF SPEECH IN HISTORICAL NOVELS 171-175

Ruzibayeva Aziza Kahramanovna
COMPARATIVE ANALYSIS OF J. BYRON AND M. LERMONTOV’S POETRY 176-179

Jovboʻriyeva Saodat Oʻktamovna
ANALYSIS OF FORMING PSYCHOLOGICAL TERMS IN ENGLISH 180-184

Qulmamatova Muattar Otabek qizi
LINGUOCULTURALOGICAL ANALYSIS OF THE CONCEPT OF "WEALTH" 185-191

Sanakulov Zayniddin
LINGUISTIC CHARACTERISTICS OF PROPRIALISATION AND APPELLATIVISATION IN ONOMASTICS 192-197

Saakyan Roza Yurevna, Jalilova Lola Jalilovna
EXPLORATION OF IRONY OF DESIRES THROUGH THE LENS OF PSYCHOLOGY AND MORALITY IN THEODORE DREISER'S NOVEL "SISTER CARRIE 198-205

Khudoyberdieva Oyjamol Muzaffarovna
LINGUISTIC FEATURES OF «DANCE» TERMINOLOGY IN UZBEK AND ENGLISH 206-211

Soatmurodova Shoxista Zafar qizi
THEMATIC GROUPS OF THE PERFUMERY LEXICON IN THE UZBEK LANGUAGE 212-217

Tadjieva Mastura Fayzullaevna
BASIS OF SIMILE IN METAPHORICAL MODELS WITH THE CONCEPT "LOVE" IN ENGLISH AND UZBEK 218-222

Imamova Gulrukh
EXPLORING INTERTEXTUALITY IN JEAN RHYS "WIDE SARGASSO SEA 223-229

Nazarov Sardor Shomurodovich
SYNTACTIC RELATIONSHIPS OF WORD COMBINATIONS IN ENGLISH AND UZBEK LANGUAGES 230-234

Atamurodova Feruza Tashmurotovna
FEATURES OF JOHN GALSWORTHY'S EPIC SERIES THE FORSYTH SAGA 235-239

Iskandarov Bahrom
MARTIN EDEN'S REFLECTION ON THE LIFE OF JACK LONDON 240-243

Ruzikul Mustafokulov Boynazarovich
TRADITIONAL IMAGES IN FAIRY TALES 244-251

Kuvonov Zarifjon Maxsiddin o'g'li
TRANSLATION OF GERMAN BLACK AND WHITE PHRASEOLOGISMS INTO UZBEK LANGUAGE AND THEIR SEMANTIC ANALYSIS 252-256

Djabbarova Shoira Boltaevna
THE TRANSLATION PROBLEM OF NON-EQUIVALENT LEXICON: A LINGUOCULTURAL ANALYSIS 257-260

Haydarova Kamola Davranovna
COMPARATIVE-CONTRASTIVE ANALYSIS OF THE APPLE LEXEM IN DIFFERENT SYSTEMIC LANGUAGES 261-264

Bektemirov Zohid Nodirovich
LINGUOPRAGMATIC PROPERTIES OF ADJUNCTIVE ELEMENTS IN MODERN GERMAN 265-269

Murtazaeva Xadicha Nuriddinovna
TERMINOLOGY AS AN OBJECT OF RESEARCH 270-273

Khudoynazarova Oglonoy Allamurodovna
SEMANTIC CHARACTERISTICS OF RELIGIOUS STABLE UNITS 274-277

Bazarova Ziyoda Eshbaevna
THE STUDY OF THE PROBLEM OF THE IMAGE OF THE AUTHOR OF A LITERARY TEXT IN MODERN LINGUISTIC RESEARCH 278-282

Abdulvohidova Nafisa Serobjon qizi
LEXICOGRAPHIC CHARACTERISTICS OF AVIATION TERMS (IN THE EXAMPLE OF ENGLISH AND UZBEK LANGUAGES) 283-286

Sultankulova Feruza Bobonazarovna
ON THE INTERPRETATIONS OF THE TRADITIONAL STONE IMAGE 287-291

Abduganiyeva Djamilya Rustamovna, Malik Hodjaev
COGNITIVE PROCESSING AND MEMORY TECHNIQUES IN CONSECUTIVE INTERPRETATION 292-296

Amanbaeva Dilsora
СИСТЕМА ПРИМЕНЕНИЯ ИНФОРМАЦИОННЫХ ТЕХНОЛОГИЙ КАК СРЕДСТВО ПОВЫШЕНИЯ КАЧЕСТВА ОБРАЗОВАНИЯ В ВУЗЕ 297-300

12.00.00 – LAW

Abdullayeva Sabokhat Asatullo qizi
BLOKCHEYN FORENSICS: A MODERN APPROACH TO CYBER CRIME INVESTIGATION IN AN ERA OF DECENTRALIZATION 301-308

Mirzakarimova Dilafruz Danyorovna
SCIENTIFIC THEORETICAL ISSUES OF DETERMINING THE BOUNDARIES OF JURISDICTION IN CYBER SECURITY AND CYBER SPACE 309-315

Rakhmatova Khanzodabegim Utkir kizi
THEORETICAL-LEGAL BASIS OF JURISDICTION AND INTERNATIONAL COOPERATION IN THE FIELD OF CYBER LAW 316-323

Gulomov Shokhrukh Islomjon ogli
PERSONAL INFORMATION AND PRIVACY ISSUES ON THE METAVERSE PLATFORMS..324-330

Bakhromova Laylo Rayim kizi
SPECIFIC CHARACTERISTICS OF THE ELECTION SYSTEM IN THE REPUBLIC OF UZBEKISTAN 331-336

13.00.00 – PEDAGOGICAL SCIENCES

Safarova Zamira Mihlievna
FORMATION OF LINGUOCULTURAL COMPETENCE IN STUDENTS OF 10-11TH GRADES BY MEANS OF NATIONAL PRECEDENT TEXTS 337-342

Nurmanov Abdinazar Tashbaevich, Karimov Musulmonkul Bakhriddinovich
PRACTICAL ASPECTS OF PREPARING A FUTURE RUSSIAN LANGUAGE TEACHER FOR TECHNOLOGY AND EFFECTIVE COMMUNICATION TECHNIQUES 343-347

Abdullayev Dilshod Xamidullo o'g'li
DEVELOPING FLEXIBILITY AND RESILIENCE IN CHILDREN 348-352

Khayritdinov Otabek Murotjon ogli
THE ROLE OF CULTURAL ANTHROPOLOGY AS AN INTEGRATOR IN THE SYSTEM OF HUMANITIES 353-357

Kalmenov Jalgasbay Sarsenbaevich, Ibadullaeva Zamira Kuanishovna
PEDAGOGICAL METHOD AND PROFESSIONAL SKILLS IN A MUSIC LESSON 358-361

Bekchanova Nilufar Boltaboyevna
FACTORS HELPING TO DEVELOP STUDENTS CREATIVE SKILLS IN NATURAL SCIENCE TEACHING 362-367

Ibragimova Dildora
DEVELOPMENT OF PEDAGOGICAL COMPETENCE OF TEACHERS OF TECHNICAL UNIVERSITIES IN THE PROCESS OF LEARNING AND TEACHING ENGLISH FOR SPECIAL PURPOSES 368-371

Kamalova Dilnavoz Ikhtiyorovna
THE ROLE OF THE EXCURSION IN TEACHING THE SCIENCES OF PHYSICS AND ASTRONOMY 372-377

Soyibnazarov Abbosjon Ikromjonovich
USING SIMULATION PROGRAMS IN SOLVING PHYSICS PROBLEMS 378-383

Khalisa Faitovna Khismatova
QUIZ ON COLLOIDAL CHEMISTRY: DEVELOPING LOGICAL THINKING OF STUDENTS 384-389

Toshboyeva Barnoxon
PSYCHOLOGICAL AND METHODOLOGICAL CONCEPT OF TEACHING FOREIGN LANGUAGES TO PRIMARY SCHOOL CHILDREN 390-393

Shirnazarova Zamira Allaberdiyevna
LINGUODIDACTIC SIGNIFICANCE OF INTERCULTURAL COMPETENCE 394-399

Uralova Nurkhan Makhadovna
IMPLEMENTATION OF THE EDUCATIONAL PROCESS IN PRESCHOOL EDUCATIONAL ORGANIZATIONS ON THE BASIS OF PERSONALITY-ORIENTED EDUCATION 400-404

Berdieva Aygul Bekmuratovna
PROVIDING PROFESSIONAL METHODICAL TRAINING OF MATHEMATICS TEACHERS WITH THE HELP OF ELEMENTS OF NON–EUCLIDEAN GEOMETRIES 405-411

Choriqulov Rustamjon Ibodullo oʻgʻli
MODERN VIEW OF THE USE OF DIGITAL TECHNOLOGIES IN MASTERING INDEPENDENT LEARNING SKILLS IN STUDENTS 412-416

Beknayeva Shaxnoza Vladimirovna
INNOVATION PROCESSES IN HUMAN RESOURCE MANAGEMENT IN PRESCHOOL EDUCATIONAL ORGANIZATIONS 417-423

Burkhiev Olimjon Boboevich
SYSTEM OF APPLICATION OF INFORMATION TECHNOLOGY AS A MEANS OF IMPROVING THE QUALITY OF EDUCATION IN A UNIVERSITY 424-429

SCIENCE PROBLEMS.UZ

Ijtimoiy-gumanitar fanlarning dolzarb muammolari
Actual Problems of Humanities and Social Sciences
Volume 4 | Special Issue 3 | 2024
ISSN Online: 2181-1342

Received: 05 May 2024
Accepted: 10 May 2024
Published: 25 May 2024

Article / Original Paper

FEATURES OF JOHN GALSWORTHY'S EPIC SERIES THE FORSYTH SAGA

Atamurodova Feruza Tashmurotovna,
University of economy and pedagogy, Chair of foreign languages, (PhD)

Abstract. The article talks about the epic novel "The Forsyth Saga" by John Galsworthy, a famous writer of English literature of the 20th century. Genre features of the work as a novel-epic and an epic series are analyzed. The heroes of the work and the image of the period are defined and described from the point of view of literary studies.

Key words: novel, epic series, epic novel, realism, genre, chronicle, trilogy, hero, image.

JON GOLSUORSINING “FORSAYTLAR HAQIDA SAGA” ASARINING EPIK TURKUMGA XOS XUSUSIYATLARI

Atamurodova Feruza Tashmurotovna
Iqtisodiyot va pedagogika universiteti NTM, Xorijiy tillar kafedrasi dotsenti, f.f.f.d. (PhD)

Annotasiya. Maqolada XX asr ingliz adabiyotining mashhur adibi Jon Golsuorsining epic turkumiga roman “Forsaytlar haqidagi saga” romani haqida so’z boradi. Asarning roman-epopeya va epic turkum sifatidagi janri xususiyatlari tahlil qilingan. Asar qahramonlari va davr tasviri adabiyotshunoslar tadqiqotlari nuqtai nazaridan ta’rif va tavsif beriladi.
Kalit so’zlar: roman, epic turkum, roman-epopeya, realism, janr, solnoma, trilogiya, qahramon, tasvir.

DOI: https://doi.org/10.47390/SPR1342V4SI3Y2024N36

Kirish. Ingliz adabiyotida epik turkumga taalluqli bo‘lgan asarlar orasida Jon Golsuorsining “Forsaytlar haqida saga”si alohida o‘rin tutadi.[1;b.19.] Ushbu epik turkumning muhim ahamiyati yana shu bilan belgilanadiki, unda, aftidan, o’sha davr ingliz adabiyotiga oid biror-bir asarda uchramaydigan epopeyagagina xos xususiyatlar mavjud. “Saga”da roman-epopeyaning o‘ziga xos janr xususiyatlari zamonlar almashinuvining, burjuaziya sinfi taqdirining teran va ko‘lamli tasvirlangani zamirida namoyon bo‘ldi. Shunga bog‘liq ravishda unda muqarrar tarzda Angliyadagi xalq ahvoli tilga olinadi, garchi yozuvchi o‘zining muayyan cheklangan ijtimoiy-siyosiy qarashlari tufayli bu mavzuga jiddiy e'tibor qaratmagan bo‘lsa-da. Epopeyaga xos xususiyatlar, shuningdek, milliy adabiyotning eng yaxshi realistik an'analari rivoji samarasi va rus yozuvchilarining epik asarlari ta'siri sifatida ham namoyon bo‘ladi.

“Sagalar”ning janr xususiyatlaridagi o‘ziga xosligi nafaqat Golsuorsining ingliz adabiyotidagi an'anaviy oila romani yoki oila solnomasi doirasidan chiqqanida, balki u qirq yil mobaynidagi sinflar va butun mamlakat taqdirini qamrab olgan asar yaratganida, qolaversa, bu asarda epik turkum janriga xos tipologik xususiyatlar yangicha tarzda namoyon bo‘lganida: ularda adabiyotda oldin mavjud bo‘lganidan farqli turkumlashning boshqacha tamoyili, manzara-ko‘rinishlar, xronikallik va ko‘pqatlamlilik mazmuni o‘zgacha aks etadi.

Adabiyotlar tahlili va metodologiyasi. “Forsaytlar haqida saga”ning epik asarlar majmui ekani avvalo tarixiylik tamoyili, Angliyada burjuaziya sinfi tarixi tasvirlangani bilan belgilanadi. Ushbu, bir qarashda, uslubiga koʻra an'anaviy asarda, XX asr adabiyoti uchun xos boʻlgan, badiiy vaqtni qoʻllashdagi oʻzgaruvchanlik koʻzga tashlanadi. Butun turkumda badiiy vaqtning oʻziga xos jihati ijtimoiy vaqt bilan belgilanadi, ijtimoiy vaqt esa burjuaziya sinfining, uning tarixining turli bosqichlaridagi, hayot maromiga bogʻliq hodisa sifatida anglashiladi. Birinchi trilogiya (“Saga”) harakat vaqti — 1886 — 1920 yillar; ikkinchi trilogiyaning (“zamonaviy komediya”) harakat vaqti — 1922 — 1926 yillar . “Saga”ga vaqtning uzoq qismi — oʻttiz besh yil qamrab olingan; “zamonaviy komediya”gada — faqat besh yil olingan. Birinchi va ikkinchi trilogiyalar olaligʻi — tarixiy chegara, u bevosita “Saga”lar syujetiga kirmagan — birinchi jahon urushi va Oktyabr inqilobi. Bu chegara, ingliz burjuaziyasi taqdiri va psixologiyasini belgilab, asarning badiiy toʻqimasida koʻzga tashlanmay ishtirok etadi. Agar urushgacha va urush paytida britan “oʻrta” sinfining ahvoli, inqiroz alomatlariga qaramay hali barqaror boʻlgan boʻlsa, jahon urushidan soʻng, 20-yillarda ingliz burjuaziyasining ahvoli beqaror boʻlib qoldi; ikkinchi trilogiya 1925 yili mamlakatdagi umumiy namoyishlar epizodlari bilan yakunlangani tasodif emaski, bu namoyishlar asar qahramonlari tomonidan Angliyaning oʻzida yuz berajak inqilobiy oʻzgarishlarning debochasidek tushuniladi. Xullas, badiiy vaqt bevosita muayyan sinf hayotining ijtimoiy tarixiy davri bilan bogʻlangan: burjuaziyaning tarixiy vaqti urushgacha va urush payti oʻzining harakati bilan muhim, bir maromda, abadiydek tuyulgan boʻlsa, urushdan keyingi davrga kelib beqaror, tezkor, boy berilgan vaqtga aylandi.

“Forsaytlar haqida saga”da ham, XX asrda yaratilgan bir qator boshqa epik turkumlardagi kabi, inson tarixiy jarayonlarda, davriy oʻzgarishlar zamirida tasvirlanadi. Ralf Foks “Saga”ni “burjua oilasining koʻlamli tarixi”, “burjuaziya sinfining ishonchli tasviri”ga aylangan “Forsaytlar tarixi” , deya tavsifladi.[2; b. 67.] Epik asarda ijtimoiy strukturani badiiy strukturada qayta yaratish tendentsiyasi bor. Asarning epik xarakteri shundaki, koʻplab individual shaxsiy taqdirlar sinflar, millatlar, mamlakatlarning tarixiy harakatlari jarayonida ochiladi.

Yakuniy koʻrinishda forsayt turkumi oʻz tarkibiga oltita roman va toʻrtta novella-interlyudiyani jamladi. “Forsaytlar haqida saga” uchta romandan iborat: “Mulkdor” (1906), “Sirtmoqda” (1920), “Garovga beriladi” (1921) va ikkita interlyudiya: “Forsaytning oxirgi yozi” (1918), “Uygʻonish” (1920). “Zamonaviy komediya” hamda uchta romandan: “Oq maymun” (1924), “Kumush qoshiq” (1926), “Xayrlashuv qoʻshigʻi” (1928) va ikkita interlyudiya: “Idilliya” (1927), “Uchrashuv”(1927)dan tarkib topgan. Bu turkum romanlar va novellalar yagona mavzu bilan bogʻlangan, ularni M.Gorkiy “oila va davlatning parchalanib ketishi — Jon Golsuorsi mahorat bilan tasvirlagan, Forsaytlarning halokatga yuz tushish va barbod boʻlish jarayoni...” sifatida tavsiflaydi. [3; b.226.]

T.L.Motileva “Forsaytlar haqida saga”ni roman-epopeya emas, “hikoya qilingan katta turkum” sifatida ta'riflaydi. [4; b.163.] “Saga”da qamrab olingan ijtimoiy va milliy hayot “hududi”, albatta, “Urush va tinchlik”dagidan kichik. Kichikligi sababi aynan shundaki, xalq ommasining hayoti, kurashi va orzu-umidlarini, mamlakat tarixida xalqning rolini qamrab olishga koʻp jihatdan ingliz ijodkorining salohiyati yetmaydi va ular yozuvchining katta epik turkumida juda boʻsh, qisman, chetdan turib aks ettirilgan. Shu boisdan ham “Forsaytlar haqida saga”, hajman kattaligiga, personajlari behad koʻpligi va voqealari koʻp yillarga choʻzilganiga qaramay, baribir haqiqiy ma'nodagi epopeya sanalmaydi: unda shaxsiy hayot tasviriga e'tibor

ijtimoiy va milliy muammolardan xiyla ustun. Biroq ijtimoiy-tarixiy mavzu, albatta, “Saga”da mavjud — nafaqat mavjud, balki bu mavzu koʻp jihatdan uning badiiy oʻziga xosligini belgilaydi. Bir oila tarixi orqali muallif muhim milliy va hatto xalqaro ahamiyatga molik jarayonni: ingliz kapitalizmi tanazzulini yoritadi va mushohada qiladi” .[5; b. 527.]

T.L.Motilevaning epopeya haqidagi fikrlariga keladigan boʻlsa, asarda ijtimoiy muhit ishtiroki mavjud, u bir oila misolida ochib berilgan degan gʻoyani ilgari surgan. Ammo bir oila hayoti davomidagi voqealarga tayangan holda, jamiyatning kirdikorlari va ijtimoiy muhitning barqarorligini tasvirlash murakkab jarayondir.

D.G.Jantiyeva Forsaytlar haqidagi turkumni roman-epopeya sifatida tavsiflashga qarshi chiqib, A.V.Chicherin bilan bu masalada bahslashdi. D.G.Jantiyeva yozadi: “...solnoma muallifi “oʻz xalqini butunisicha tushunishini” koʻrsatmaydi. U asarida xalqqa ajratgan rolni, A.V.Chicherin aytganidek, “yordamchi” deb atab boʻlmaydi. Xalqqa tarixni harakatga keltiradigan kuch sifatida qarash Golsuorsiga tamoman begona. Turkumdagi ziddiyat aynan shu bilan izohlanadi. Qimmatli jihati shundaki, bu ziddiyat Forsaytlar sinfi inqirozi haqidagi muallif fikrlariga soya solmagan” .

A.V.Chicherinning fikricha, roman-epopeya janrining oʻziga xos xususiyatini belgilaydigan xalqona mavzu “Saga”da mavjud”, garchi “Forsaytlar haqida saga” va “Zamonaviy komediya”da xalqqa yetakchi emas, balki yordmchi rol ajratilgan boʻlsa-da...”.[6; b. 201.] A.V.Chicherin klassik roman-epopeya “Urush va tinchlik” bilan forsaytlar tukumi oʻrtasida janr nuqtai nazaridan toʻla oʻxshashlik yoʻqligiga e'tibor qaratdi: “...forsaytlar turkumi, — deb yozadi A.V.Chicherin, — ehtimol, “Urush va tinchlik” yoki “Tor-mor”ga qaraganda biroz boshqacha mazmundagi roman-epopeya deb atalar. [7; 25.]

Boshida hajviy boʻyoqlarda chizilgan Somsning xarakteri vaqt oʻtishi mobaynida dramatik xarakterga aylanadi. Biroq bu tadrijiylik hech ham tanqidiy realizmdan chekinish oqibati hisoblanmaydi. Gap shundaki, yozuvchi, agar u chindan realist boʻlsa, aynan xarakter evolyutsiyasini koʻrsatishi kerak edi. Axir, roman voqealari qirq yil mobaynida boʻlib oʻtadi, qirq yilda inson oʻzgarishga majbur, qolaversa keskin ijtimoiy siljishlar davrida. Ingliz burjua jamiyatining ahvoli barqarror boʻlgan paytda Soms dunyoga kalondimogʻlik bilan qaraydigan jamiyat peshvosi, hayotning egasi, mulkdor sifatida yurardi. Shu boisdan ham oʻziga bino qoʻygan, Angliyadagi oʻrta sinf vakilining tipik qiyofasini tasvirlashda bevosita hajviy uslub taqazo etilardi. Biroq birinchi jahon urushi va Oktyabrь inqilobidan soʻng burjuaziya Angliyasida inqiroz yuz bergach, Soms, tabiiyki, bundan tashvishlanib inqiroz chuqurlashib ketishini bartaraf etishga urinadi. Soms obrazida dramatik asos birinchi planga chiqadi va bu hajviy talqinni toʻla rad etmasa-da, orqa planga oʻtkazadi. Somsning burungi obroʻ-e'tibor, mavqe yoʻqolib borayotganidan kuyunishlari Angliyaning urushdan keyingi davrdagi taqdiridan tashvishlangan Golsuorsining oʻzining tashvishlariga mos tushadi. Jamiyatni oʻzgartirishning inqilobiy yoʻlini rad etgan Golsuorsi Somsning iztirobga tushgan dramatik ruhiy holatga achinmasligi mumkin emasdi.

Muhokama. “Forsaytlar haqida saga”da janrga oid ikki kategoriya — epik turkum va roman-epopeya mos tushadi, uygʻunlashadi. Biroq hatto bu joyda ham janrga oid kategoriyalar bir-biriga aynan oʻxshash emas. Bu asarda epik turkumning shunday xususiyatlari koʻzga tashlanadiki, ular roman-epopeya uchun umuman zarur emas. A.V.Chicherin forsaytlar turkumida qoʻshimcha “interlyudiya”, novella va romanlarning paydo boʻlishini shunday tushuntiradi: “Mavzularning muttasil ortib, koʻpayib, kengayib borish roman-epopeyalar uchun

xos xususiyat" . Biroq bu xususiyat aynan epik turkum uchun xos, roman-epopeya uchun emas. Roman-epopeyada hayot oqimining tasviri xotimaga ega boʻlmaydi, shunga qaramay uning syujetida milliy-tarixiy ahamiyatga molik ulkan voqeaning toʻla-toʻkis ochilishi bilan belgilanadigan yakun, yaxlitlik bor; ayni paytda epik turkum hayotning yangi manzaralari, yangi faktlar, qahramonlar hayotida yuz bergan yangi voqealar, ya'ni muhim umum milliy ahamiyatga molik keskin burilishlar bilan bogʻlangan boʻlishi shart boʻlmagan materiallar bilan toʻldirilgan va davom ettirilgan boʻlishi mumkin.

"Saga"da romanlar va interlyudiyalarning ketma-ket kelishi ham davriylik qonunlariga boʻysundirilgan. Jamiyatdagi va Forsaytlar oilasidagi kurashning ijtimoiy tigʻiz manzaralari tasviridan keyin mulkdorlar dunyosiga qaratilgan, hayotning birlamchi asosi haqidagi intermediya keladi. Unda hayotidan shunday takrorlanmas quvonchli va qaygʻuli damlar borligi, bunday lahzalar hayotning yuksak qadriyat ekani, inson va tabiat goʻzalligi, yuksak qimmatga ega ma'naviy hayot haqida: umrning soʻnggi soniyalari ("Forsaytning soʻnggi yozi"), hayot goʻzalligini kashf etishning chinakam quvonchi ("Uygʻonish"), muhabbatning shoirona tuygʻusi tugʻilishi ("Idilliya"), qisqa uchrashuvlar hayajoni ("Uchrashuv") toʻgʻrisida hikoya qilinadi. Interlyudiyalar — yozuvchining turkum asarlar doirasida insonparvarlik idealini mujassamlashtirgan oʻziga janr shakli. Roman va interlyudiya ham kontrast — koʻzga tashlanmaydigan badiiy farq tamoyili boʻyicha ketma-ket keladi. Ular bir-birini toʻldiradi va oʻrni bilan bir-biriga zid turadi, "yaqinlashish-ortga qaytish" tamoyiliga koʻra oʻzaro bogʻlanadi.[8.] Bu Golsuorsi koʻzda tutgan oʻsha muvozanatni va hayotning turli tomonlarini takror koʻrsatishning badiiy gʻoyasi ruhida. "Turkum doirasida burama chiziq boʻylab harakat: koʻtarilish va tushish, misoli toʻlqindek bostirib kelish va ortga qaytish... turkum va bu abadiy ritm yoki muvozanat — bu inson aqli va insoniy tuygʻu qabul qilishi mumkin boʻlgan birdan-bir timsollardir". [8; b. 357.] Bular barchasi Golsuorsi uchun san'atkorona nigohga xos xususiyat sanaladi.

Natija. Golsuorsi Forsaytlar mavzusini bir necha janr shakllarida — hikoyada, dramada va romanda rivojlantiradi. Forsaytlar "Forsaytni qutqarish" (1901) hikoyasida, "Forsayt birjasida" hikoyalar toʻplamida (1930) koʻrinadi. Bu toʻplamga: "Vaqtning beqaror qum zarralari, 1821 — 1860", "Timoti halokat yoqasida, 1851", "Tovus nolasi, 1883", "Toʻrt nafar Forsayt, 1890", "Soms va Angliya, 1914 — 1918" va boshqalar kirgan. Shuningdek, "Forsaytlar, Pendayslar va boshqalar" (1935) nomli hikoyalar toʻplami ham nashr etilgan. "Madaniyatlilar" (1901) dramasida Jorj Forsayt oilasidagi, xususiy mulk munosabatlari oqibatida yuzaga kelgan janjal tasvirlanadi. Bu piesada "Mulkdor" romani mavzusining xamirturishi bor edi .[9; b.57.]

Turkumlashning yangi shakllari bilan bir qatorda "Forsaytlar haqida sagada" voqealarning koʻlamli tasviri tamoyili ham oʻziga xos tarzda namoyon boʻladi. Bunday manzarali keng tasvirlar hali ingliz romani tarixida kuzatilmagan edi. "Saga"dan oldingi, ingliz yozuvchilari yaratgan epik turkumlarda voqealar Angliya hududida boʻlib oʻtardi. Golsuorsi voqealarni Amerikaga ham, Janubiy Afrikaga ham olib oʻtadi. U Forsaytlar sulolasi tarixini, davrlar almashinuvi bosqichidagi qirq yillik Angliya tarixini koʻrsatadi. Shu munosabat bilan solnomachilik tamoyili ham yangicha namoyon boʻladi. Muallif tomonidan keltirilgan tarixiy xronologiyaga moslashtiriladi. Davrning asosiy tarixiy faktlari oila solnomasining asosiy bosqichlarini belgilashda moʻljal vazifasini oʻtaydi. Turkumning koʻpplanligi ham oʻziga xos tarzda namoyon boʻladi. Bir necha syujet chiziqlari, koʻp sonli ishtirokchi qiyofalar epik turkumlar mualliflari boʻlgan Golsuorsining oʻtmishdoshlarinikiga qaraganda oʻzaro yaqin

bogʻlangan. Yozuvchi Forsayt toʻdasi tarixini gavdalantiradi, biroq bu oila doirasida u koʻplab faol shaxslarning murakkab va turlicha munosabatlarini koʻrsatadi. D.G.Jantiyeva yozadi: "Golsuorsi "Sirtmoqda" romani qoʻlyozmasi Forsaytlar sulolasining shajarasini tuzib chiqadi (bu "Forsaytlar haqida saga"ga ilova xizmatini oʻtaydi), unda bu oila barcha a'zolari hayotda bor, real odamlar sifatida gavdalanadi..." .[10; b.16.]

Xulosa. Forsaytlar toʻdasi tasviri shunday taassurot uygʻotadiki, muallif Angliyadagi jamiki yirik burjuaziya hayotini gavdalantirgan, butun bir sinf taqdirini koʻrsatganidek . Biroq Golsuorsi Forsaytlar toʻdasining tasvir doirasidan tashqariga chiqadi, u turkumga shunday materialni ham qoʻshadiki, bu Angliyada xalqning ahvoli qandayligi haqida tasavvur beradi.

Xulosa qilib aytganda, "Forsaytlar haqida saga"da — burjuaziya jamiyatining ijtimoiy inqirozi mavzusi davom ettirilgan. "Bob xotimasi" trilogiyasiga keladigan boʻlsa forsaytlar turkumiga muhim qoʻshimcha boʻlib xizmat qiladi. Forsaytlar haqidagi trilogiya bilan "Bob xotimasi" oʻrtasidagi izchil bogʻliqlik davriylik forsaytlar turkumi janr tabiatining muhim xususiyatlaridan biri ekanligidan dalolat beradi. Golsuorsining soʻnggi trilogiyasida ingliz xalqi hayoti, jamiyatdagi oʻzgarishlar tasvirining umumiy manzaralariga uygʻunlashib ketadi, yuz berayotgan voqealar ijtimoiy kartinani har jihatdan toʻldiradi: uch trilogiya tizimida endi nafaqat Angliyaning yirik burjuaziyasi (Forsaytlar klani, ya'ni oʻzlarini ustun hisoblaydigan guruh, toʻda) tarixi, shuningdek, ingliz zodagonlari hayoti tarixi, davlat xizmatida boʻlgan dvoryanlar (Cherrelov klani) taqdiri ham gavdalantirilganini e'tiborga olish lozim.

Адабиётлар/Литература/References:

1. Аникин Г.В. Английский роман 60-годов. - М., 1974.
2. Cunliff J. English Literature in the Twentieth Century. - N. Y., 1967. - P. 172.
3. Fox Palph A Writer in Arms. Ed. by John Lehmann, T A Jackson, C. Day Lewis. - N. Y., 1937. - P. 226.
4. Горький М. Собр. соч. в 30-ти. Т. - М., 1953. - Т. 25. - С.163.
5. Мотылева Т. О мировом значении Л.Н.Толстого. - М., 1957. – С. 527.
6. Жантиева Д.Г. Английский роман XX века. 1918 — 1939. – С. 201.
7. Чичерин А.В. Возникновение романа-эпопеи. - М., 1958. – С. 25.
8. Чичерин А.В. Идея и стиль. О природе поэтического слова. - М., 1958. - С. 357.
9. Galsworthy John. Glimpses and Reflections. - L., 1937. - P. 281.
10. Дьяконова Н. Джон Голсуорси. - Л.. М., 1960. – С. 16.
11. Жантиева Д.Г. Английский роман XX века. 1918 — 1938. - М., 1965. - С. 198.
12. Тугушева М.П.Джан Голсуорси. Жизнь и творчество. М., 1973; Дубашинский И.А. "Сага о Форсайтах Джона Голсуорси. - М., 1979.

SCIENCEPROBLEMS.UZ

ИЖТИМОИЙ-ГУМАНИТАР ФАНЛАРНИНГ ДОЛЗАРБ МУАММОЛАРИ

№ S/3(4) – 2024

АКТУАЛЬНЫЕ ПРОБЛЕМЫ СОЦИАЛЬНО-ГУМАНИТАРНЫХ НАУК

ACTUAL PROBLEMS OF HUMANITIES AND SOCIAL SCIENCES

Ижтимоий-гуманитар фанларнинг долзарб муаммолари” электрон журнали 2020 йил 6 август куни 1368-сонли гувоҳнома билан давлат рўйхатига олинган.

Муассис: “SCIENCEPROBLEMS TEAM” масъулияти чекланган жамияти

Таҳририят манзили:

100070. Тошкент шаҳри, Яккасарой тумани, Кичик Бешёғоч кўчаси, 70/10-уй. Электрон манзил: scienceproblems.uz@gmail.com

Боғланиш учун телефонлар:

(99) 602-09-84 (telegram).